

1. (1) כחנת העיתון ת/21 שמועד פרסומה כאמור, 9.2.88 משמשת בין היתר ליצירת "עו ג נ" אוביקטיבי שאליו נקשרת עדותו של נא'4.
- ככל שהודעותיו של נאשם זה רצופות סתירות באשר למועדי הארוע וזיהוי המשתתפים בו, הרי שהנאשם מתייחס הן בהודעה ת/10 והן בעדותו בבית הדין לאותה כחנה הדנה בארוע המתואר נעדותו כו נטל חלק "יומיים" לפני פרסומה, (עפ"י ת/10) דהיינו עם התקיימותם של הארועים במחנה בורייג', המתוארים בהרחבה, בת/21, כפי שכבר פורט ועוד יובהר.
- (2) על פי הנאמר בת/10 בנושא זה, הועלה נושא הכחנה בקרב חיילי הפלוגה המסייעת ואז גם הובא לידיעתו של הנאשם. (ראה בעניין זה עדותו של חייל הפלוגה סמל מדאלה דורון, המציון, כי שוחח אודות הכחנה עם מספר חיילים בפלוגה. עמ' 153-154 לפרוטוקול).
- הנאשם סתר חלק זה של הודעתו בעדותו בפנינו וטען כי תוכנה של הכחנה נודע לו בעת שהותו במסגרת האזרחית, דווקא, אלא שלאור אופי פעילותה של הפלוגה המסייעת והקשר ההדוק בין אנשיה, כהם נדון בהמשך, התחקיר שנערך והדיווח שהגיע אודות ההתפרעויות שליוו את לווייתו של עיאד, לא היוותה חקירת מצ"ח משום הפתעה רבתי לנחקרים עד שלא יכלו להבין מטרתה ונושאה.
- משום כך, ולאור הזהירות המיוחדת שבה ברר נא'3 תשובותיו, בהודעתו ת/15, לא היה מקום למהר ולאמץ טיעונה של הסנגוריה כי בשעה שנאשם זה דן בהודעתו ת/6 בארוע שהתרחש ביום 7.2.88 במחנה כורייג', לא ידע אודות מה הוא שח.
- עם זאת החלטנו, מחמת הזהירות, שלא לעשות שימוש ראיתי בקטע זה של ההודעה ת/6. לאחר שקיימת אפשרות לאור דברי החוקרת, ענת זליג, כי פרטי הזמן הוצגו לנאשם ע"י החוקרת וחוששים אנו שמא אימצם בהיסח הדעת, בלא להרהר אחר הדברים, כשהנאשם מאשרם באורח "מכני", בלא להפעיל את כח זכרונו שלו.
- סופו של דבר ומתוך הסתמכות על מכלול הראיות שפורט קובעים אנו, כי הפלוגה אכן פעלה במחנה ביום 7.2.88 במשך מרבית שעות היום, ובכלל זה בשעות אחה"צ, שבהם התרחש הארוע נשוא האישום.
42. א. הטענה בדבר אפשרות מעורבותה של יחידה אחרת בארוע עלתה לראשונה במהלך הדיון עצמו. איש מבין הנאשמים ובכללם גם המג"ד, לא העלה טיעון זה במסגרת החקירה או התחקיר הגדודי. ההשערה שהעלה נא'2 במסגרת חקירתו היתה, כי מדובר בארוע של "חיסול חשבונות" מקומי ואילו נא'1 מאשר נעדותו בפנינו כי למיטב ידיעתו לא היה כח נוסף במחנה באותו יום. (ראה עמ' 303 לפרוטוקול).

איש מבין הנאשמים לא טען בפנינו כי במהלך פעילותה של הפלוגה במחנה בורייג', ביום ה- 7.2.88 ובארוע שעליו דנים הנאשמים בהודעות, פעלו במשולב, או בתאום, עם כח צבאי אחר שפעל במחנה, לבד מפלוגה כ' שהיתה כח הקבע הרגלי, שהמחנה מצוי בתחום אחריותו. להעדרו של טעון מעין זה נמהלך חקירתם של חיילי הפלוגה המסייעת ובכללם נא' 2, קיימת משמעות ראיתית פוזיטיבית.

לאחר שהוכח כי הפלוגה המסייעת פעלה במקום במרבית שעות היום, הרי שמטבע פעילותה בריכוזים הרציניים של ההתפרעויות וניידותה מתחום פעילות אחד למשנהו, לא סביר להניח, כי המצאותו של כח צבאי נוסף הפועל בתחומי המחנה אותו יום, היה נעלם מעיני חייליה.

כניסת כח צבאי מאורגן למחנה שאינו מצוי בגיזרת אחריותו, היה ענין לתאום מוקדם בין מפקדי הכוחות.

אין מדובר בכניסה אקראית אלא בכזו "המוזמנת" מראש ע"י המפקד הזקוק לסיוע ולענייניו, מ"פ ב' באמצעות מג"ד 435.

על פי עדותו של נא' 1, לא נתבקש סיוע "מבחוץ" למעט זה של הפלוגה המסייעת וממילא אין לכך זכר בס' 34, ככל שהדברים הכלולים בה משקפים את הדיווח ביומן המבצעים. סביר להניח בנוסף, כי במהלך התחקיר הגדודי היה מועלה מיד ענין זה של הימצאותו של כח צבאי נוסף במחנה כקשור בארוע, דבר שכאמור לא צוין כלל.

ב. האחריות בגזרות השונות של האזור לתקופות קצובות הופקדה בידי יחידות שונות כפי שנקבע ע"י גורמי הפיקוד. כאמור, פעלו במסגרתה של החטיבה יחידות לא אורגניות ובכללן, נ"מ, כה"ד 1, שריון. הפלוגה המסייעת עקב הגדרת תפקידה שימשה ככח עתודה ותיגברה בשל ניידותה יחידות שונות שנפרשו באזור, בעיקר במחנות המרכז, כשם שתיגברה אותו יום את כח הקבע במחנה בורייג'.

כאורה זה יש להכין את עדויותיהם הכלליות של חיילי הפלוגה וקציניה הפוגשים "בשטח" אגב תנועה, ולעיתים תוך מתן סיוע, את אותן יחידות אחרות באזורי אחריותן.

ההנחה הסנגוראלית כי ניתן להסיק מהעדויות בדבר שיתוף הפעולה הכללי בין הפלוגה המסייעת ליחידות האחרות על המצאות כח צבאי נוסף מאורגן במחנה אותו יום, נשללת למעשה מתוך דרך התייחסותם של הנאשמים עצמם כמפורט בסעיף א' לעיל.

יש לציין בנוסף, כי פעילותם של כוחות הקבע היתה רגלית בשונה מדרך פעולתה של הפלוגה המסייעת.

נסיונה החלקי של הסנגוריה לברר אפשרות קונקרטית למעורבות כח צבאי מאורגן נוסף במחנה ביום הארוע נכשל. איש מבין העדים אינו מצביע על כח

"זר" ששה נמחנה אותו יום. סגן גלב וסגן שחם שוללים מעורבותו של כח מחטיבת גולני במחנה (עמ' 12, 27 לפרוטוקול). ס/34 דן בפעילותו של כח הנ"מ בגיזרת פעילות אחרת, אותו יום.

ג. טיעון אחר של הסנגוריה מתייחס לאפשרות מעורבותם של כוחות ששיטת פעולתם דומה לזו של הפלוגה המסייעת. בהקשר זה העידו כאמור המח"ט איתם וסגן אלמגור על אפשרות הסיוע ההדדי של הפלוגות המסייעות מגדוד אחד למשנהו. לבד מאותן התיחסויות כלליות, אין הראיות תומכות בהשערה זו. פעילות כזו היתה אמורה להיות מתואמת מראש בין מפקדי הגדודים ואמורה למצוא ביטוי כרישומים. פעולה זו שהיא חריגה באופיה, לא יכלה להעלם מעיניו של המג"ד "השולח" או המג"ד "המקבל" וכאמור גם מעיניו של נא' 2. ניטוי לכך לא נמצא במסגרת התחקיר הגדודי שתואם ע"י גורמי הפיקוד בחטיבה. העדויות שהוצגו לענין מתן הסיוע לפלוגה ב' לא גרסו כי היה צורך בערובו של כח הנוסף על הפלוגה המסייעת והאפשרות כי פלוגה מסייעת אחרת מתוך החטיבה או מחוצה לה תנקוט פעולה עצמאית בלא שנתבקשה לכך, שלא במסגרת גיזרת אחריותה, הינה היפוטטית לחלוטין וחסרת כל בסיס ראייחי.

ד. אשר לאפשרות מעורבותו של כח מג"ב, מירב הפרטים הקשורים באורח פעילותו הכללית של מג"ב מצוי בעדותו של נא' 1 המציין בנוסף כי צבע האלה הירוק, המוזכר בעדותו של רדואן, דומה לצבע האלות המוחזקות ע"י מג"ב.

הימצאו של מג"ב "בשטח" מוזכר באורח כללי גם בעדויות אחרות כפי שפורט. עדותו של נא' 1, המעורפלת למדי בקשר ל"שיטות העבודה" של מג"ב גורסת במהותה, כי מדובר בכח שיטור הפועל בפאתי המחנה אולם יכול לפעול גם בטבורו, אם יתבקש לכך, או אם התפתחותם של הארועים בשטח הצדיקה התערבותו.

כאמור, הרחיב הנאשם בענין פעילותו הלא מתואמת של משמר

הגבול.

אף בענין זה, לא הובאה כל ראיה, כי מי מבין המפקדים ביקש התערבותו של כח מג"ב. לא הובאה כל ראיה או מקצתה כי כח זה פעל נמחנה אותו יום. נא' 1, הסתפק בתיאור צבע האלות הטיפוסי המוחזק ע"י אנשי מג"ב בלא שנחקר אם יש ליחידה זו סימנים יחודיים ומזהים נוספים שלהם. הנאשם אף לא פרט בענין זה לכאן או לכאן.

עם זאת סבורים אנו שלא נחטא לאמת אם נקבע כי העדים המקומים אמורים לזהות סממניו המזהים של כח שיטור הפועל מאז ומתמיד באיזור מגוריהם. חאלד ועזיזה העידו כי קיימת נקודה קבועה של מג"ב בפאתי בורייג' (ראה עדויותיהם של חאלד בעמ' 56 לפרוטוקול ועדות עזיזה בעמ' 68). אולם הם לא נחקרו ע"י הסנגוריה לענין קשר אפשרי זה והעדויות דנו לכאורה,

בפעילתו של כח צבאי רגיל.

איזוכרן של האלות הירוקות אינו יכול לשרת, לדעתנו, את הנחתו של נא' 1. על פי עדותו של רדואן מדובר היה באלה אחת בולטת וקצרה בצבע "ירוק בהיר" ואחרות שצבען ירוק כהה יותר. לדברי חאלד מדובר היה באלות בלתי אחידות בצורתן. מגוון האלות המתואר אינו עולה בקנה אחד, עם אמצעים לפיזור הפגנות המוחזקים, דרך קבע, בידי כח שיטור סדיר ומאורגן ולעומת זאת, תואם התאור את דברי העדים לענין "אילתורן" ואי תיקניותן של האלות, המוחזקות אותה תקופה ע"י כוחות הצבא.

43. א. טיעון אחר שהושמע נגע לאפשרות כי בארוע פעלו שני כוחות נפרדים - במשולב. תחילה כח רגלי שנכנס לבית, השתלט על יושביו ונשאר במקום כ- 30-45 דקות עד בואו של כח צבאי אחר - ממונע, שנטל את השניים לחורשה. טיעון זה מתבסס, כך הבנו, על עדותו של רדואן כי שמע קולות רכבים עם עזיבתם את תחומי הבית ואילו עובר לכניסת החיילים לבית לא שמע קולות הרכב. כמו כן, נטען כי ההשתהות בתוך הבית אינה מאפינת דרך פעולתה המהירה של הפלוגה המסייעת הנוהגת באורח חפוז כמעט, "לשלוף" את המתפרעים מחוך הבית מחשש להתפרעויות.

העובדות עליהן מבססת הסנגוריה השערות זו, לא הוכחו. כפי שכבר צוין היה שדה ראיותם של יושבי הבית חסום ולא נטען ע"י איש מהם כי חזו בכניבות הגעתם של החיילים אל הבית אלא בשלב שבו היו מצויים בפתחו ממש. רדואן אינו שולל בפנינו האפשרות כי מתחילה הגיעו החיילים באמצעות ג'יפים בסמיכות מקום לבית. קיימת גם אי בהירות באשר לפרק הזמן שחלף בין ההשתלטות על יושבי הבית לבין הוצאתם של השניים והעלאתם על הג'יפים. שלא כעדותו של חאלד, נוקב רדואן בפרק זמן של 10-15 דקות בלבד.

מטבע הארוע בו דנים העדים המקומים לא ניתן לסמוך ממצאים בדוקים על הערכת הזמן שצויינה לאור הסבירות כי מושגי הזמן הטשטשו בצורה ניכרת, גם נוכח הזמן שחלף עד מתן העדות.

עוד נצוין, כי מעדותו המצוטטת לעיל של חאלד ממנה עולה, כי במהלך הסעתו על גבי הג'יפ נצטווה ע"י החיילים לצעוק ולמשוך תשומת ליבם של עוברי אורח מקומים, הרי שנראה, לכאורה, כי דרכם של החיילים לא אצה להם במיוחד ולפחות לא במידה כזו שינסו להעלים פעילותם מעין התושבים המקומים לבל יתפתחו מימדי תגובתם לכאלה שאינם ניתנים לשליטה.

אף אם היינו מאמצים הנחתה של הסנגוריה כי חלף פרק זמן מסוים בין שלב ההשתלטות לשלב הפינוי, וכי תחילה מדובר היה בכח רגלי שהגיע אל הבית ורק לאחר זמן הגיעו אל המקום כלי הרכב, לא היה בכך כדי להביא לקביעה כי אכן מדובר בשני כוחות צבאיים המשתייכים ליחידות משנה נפרדות.

כפי שעולה מן העדויות - נא' 2 מצוין זאת במפורש בהודעתו בהקשרו של הארוע המתואר בהודעה - פעלה הפלוגה המסייעת לעיתים תוך פיצול כוחותיה.

חלק מהפעילות של הפלוגה המסייעת נערך לעיתים באופן רגלי, לצורך קיום מרדף יעיל אחר מתפרעים כשמקצת החיילים שומר על הג'יפים ומצטרף אל הכח האחר בהתאם לנסיבות. נת' 8 מצוין הנא' 2, כי הכח ניהל מרדף "עם הג'יפים ורגלית... אל תוך הסמטאות...". פעילות המשתלבת, איפוא, גם עם טיעונה של הסנגוריה בדבר נסיבות הגעת הכח למקום.

ב. על פי עדותו של נא' 2 מדובר בכח של 5 ג'יפים ו-15 חיילים המהווה, על פי האימרה ונוכח מעורבות כל קציני הפלוגה בארוע והעדויות בדבר מספר הג'יפים של הפלוגה, את עיקר כוחה הממוצע של הפלוגה. ענין זה שולל, אפשרות חילופית, לקביעה כי במסגרת הארוע פעלו כוחות הפלוגה במוצל, באזורים נפרדים של המחנה.

44. על פי העדויות מדובר כאמור בכח שמנה מספר ג'יפים וכן מספר חיילים משמעותי. אין מדובר איפוא בכח "זר" אקראי או מזדמן הפועל בדרך "פרטיזנית" תוך חדירה, לתוך המחנה, מנהל בו מרדף עצמאי, תוך סיכון עצמי בתורו אחרי מפרי סדר, כל זאת ללא תאום ושיתוף פעולה עם הכוחות: הקבוע והמסייע, העוסקים אותה עת ממש בפיזור ההתפרעויות.

אכן, טוב היה אם היתה נערכת חקירה כוללת וממצה לבדיקת כל אפשרות והנחה, ולו חיבורית, לפעולתם של כוחות נוספים במחנה אותו יום. אלא שלנוכח הראיות שהוצגו בפנינו בדבר מעורבותם הישירה של כוחות מגדוד המחנה, והעדויות שהושמעו בענין זה מפי הנאשמים, יצאה התביעה ידי הוכחתה, לענין זהותם של הכוחות שפעלו במחנה ביום הארוע.

השערותיה של הסנגוריה בדבר אפשרות מעורבותם של כוחות אחרים במחנה, לא נתמכו בכל ראיה ממשית, ונתתו בגדר הנחות חסרות ביסוס, שאין בהן כדי ליצור ספק, לענין מימוש האפשרות.

שוכנענו איפוא, כי לבד משתי הפלוגות - ב' והמסייעת לא פעל כח צבאי אחר - רגלי או נייד בתחומי המחנה אותו יום.

45. א. אחת מטענות הנאשמים היחה כי בשל ריבויים ותכיפותם של הארועים הקשורים בשימוש בכח, קיים חשש ל"הצלבת" ארועים ופרטים זה בזה - מעשה מרקחת של בליל פרטים מארועים שונים שהוצגו לכאורה, כמיקשה אחת בהודעות. טענה מעין זו, הועלתה לראשונה בהודעתו נת' 8 של נאשם 2, עוד בחודש מאי 1988.

ככל שערים אנו לאפשרות העולה מעיון בתוכנן של האימרות, כי פרטי ארוע כאלה או אחרים אינם זכורים על בורים ועד תומם לכל אחד מהנאשמים,

באורח שלא ניתן לשלול לחלוטין אפשרות לפיה "הסתננו" להודעות עובדות מארוע אחד למשנהו, הרי שהשתכנענו כי ככל שמדובר ב"גרעין הקשה" של הארוע, משקפת כל אחת ואחת מן האימרות את פרטיו המובהקיה והמוגדרים שעלו ע"י כל אחד מהנאשמים, מכה זכירתו העצמאית.

הנאשמים דנים בפרטי פרטים באימרותיהם כנסיבות המרדף, הכניסה לבית, מוסרים פרטים מזהים לגבי אנשים שנמצאו בבית ודנים בענין הפרדת של הנשים והנסיכות הקשורות בחפיסת הצעירים, כבילתם, הכאתם ושיחרורם. כל אחד ואחד מהנאשמים מתייחס באימרותיו גם לגבי פרטים טפלים העומדים בשולי הארוע המתואר בהודעות.

כך למשל דן נא' 2 במאבק על דלת שהיתה "חצי פתוחה" מתייחס ל"קבוצות" גיל של המצויים בבית, מרחק הנסיעה מן הבית, סוג צמחיה, החזרת תעודות זהות וכיוצא בזה.

נא' 3, מפרט לענין דרך השימוש בכח וחלקו המדויק בו ונא' 4 שאימרתו משופעת פרטי פרטים מדקדק באחת מהודעותיו גם לענין "הפסקת העישון" שנטל - ומשכה. בה בעת, עורכים הנאשמים בגוף האימרות הבחנה בין פרטים הזכורים להם וכאלה שזכירתם מעורפלת. נא' 2 מציין כי אינו זוכר במדויק מי מבין החיילים נכנס לבית, זהותם של כל יושבי הבית, מועד נטילת תעודת הזהות, אם נתן באותו ארוע עצמו הוראה לשבירת גפיים וכיוצא בזה. זכרונם של הנאשמים 3 ו-4 לוקה בכל הקשור לציון מדויק של זהות מלאה של החיילים המעורבים בארוע ומידת מעורבותם בו, בשלביו השונים. אמירות שונות השזורות באימרות מעידות על התמקדותם של הנאשמים בארוע מוגדר שהם דנים בו בעת מסירת ההודעה:

נא' 2/נת 8:

"זכור לי ארוע אחד שקרה בחודש פברואר, לא זכור לי היום המדויק....".

נא' 3/נת 15:

"כן זכור לי שהיה מקרה בחודש פברואר בו רדפנו....".

נא' 4/נת 10:

"לפני מספר חודשים ... היו ביום אחד הפגנות....".

במהלך עדויותיהם בפנינו כפי שצוטט, חרף הטיעון כי השתתפו במספר ניכר של ארועים דומים אין הנאשמים שוללים זאת שבהודעותיהם התייחסו לארוע מוגדר ותחום.

ב. (1) בד בנד עם קביעתנו כי כל אחד מהשלושה דן באימרות בארוע מוגדר ומסוים שהוא מבודדו ומעלה אותו במהלך חקירה לאחר אימוץ כח זכרוננו, נשאלת השאלה האחרת האם דניס, לכאורה, השלושה באימרותיהם מחוץ לכותלי בית הדין באותו ארוע עצמו המשותף לשלושתם, או שמא כל אחד מהם עוסק בארוע אחר שהוא סבור, כי הינו קשור בחקירה.

התשובה לשאלה זו אינה יכולה מטבע הדברים להתבסס אך ורק על תוכנן של האימרות לבדו. התשובה לכך נעוצה כמכלול החומר הראייתי שהוצג בפנינו, ובכלל זה גם תוכנן של האימרות. עם זאת, ניתן לקבוע כי קווי הדמיון בין האימרות השונות בולטים על פניהן.

כל השלושה דנים במרדף, בכניסה לבית, הפרדתן של הנשים וסגירתן, הוצאת העצורים כבילתם, הובלתם, הכאתם ושחרורם. אימרתו של נא' 3 לקונית יחסית לאימרות האחרים, אולם נהודעותיהם של הנאשמים האחרים מופיעים פרטים זהים כמעט לגבי זהותם של יושבי הבית.

נא' 2, מאשר כאמור כי השתתף בארוע. מעורבותו בארוע עולה גם מאימרותיהם של נאשמים 2 ו-3. מאימרות כל השלושה עולה, כי נא' 2 היה במסגרת הכח שנכנס לבית. נא' 3 מאשר בנוסף, את נוכחתו של נא' 4 בארוע ואילו נא' 2 מציין כי הוא מניח שאכן נטל בו נא' 4 חלק. נאשמים 2 ו-3 מציינים כי הם פוליטי וארדיטי נטלו חלק בתקרית.

נאשמים 2 ו-4 מאשרים כי אחד העצורים הובל על הג'יפ בו נסע המ"פ. נא' 3 מציין כי היה אחד מאנשי הצוות שנסעו בג'יפ המ"פ, אם כי שולל באימרתו כי על הג'יפ הועבר אחד העצורים. סופו של דבר שגם נא' 2 מאשר, בחצי פה אמנם, באימרתו ח/7, כי אכן מדברים השלושה באותו ארוע.

(2) בצד אלה מצויות נקודות של אי התאמה. מן האימרה ח/8, עולה כי בארוע השתתפו לכאורה 5 ג'יפים (שבהם 15 אנשי צוות, לפי חישוב של 3 אנשי צוות לג'יפ). נא' 3 מדבר על 3 ג'יפים ונא' 4 דן ב-4 ג'יפים "בערך". נא' 4 מציין, כי לא ראה במקום את נא' 3 וכן את שני המ"מים. לדבריו, השתתף בארוע החובש גאומפלק, ענין הנשלל חד משמעית ע"י נא' 2 באימרתו, ח/12.

נראה כי הסיכוי ל"הצלבת" פרטים עליו מתריעים הסנגורים, נובע, למעשה, לאותן נסיבות הקשורות בארוע ואשר הנאשמים מתקשים מתחילה ובמוצהר לזכרן. נקודות אי ההתאמה המתוארות נובעות רובן ככולן לזהות המדויקת של החיילים המשתתפים בארוע ואף העדר ההתאמה לענין ציון מספר הג'יפים יש בו כדי להשליך ישירות על מספרם הכולל של אנשי הצוות שנטלו חלק בארוע.

באימרותיהם מצהירים שלושת הנאשמים, בנוסף, כי אינם זוכרים מה היה חלקו המדויק של כל חייל בשלבי התקרית ומידת מעורבותו בהכאה. עדויותיהם של הנאשמים 3 ו-4 בהקשר זה ראויים להתייחסות זהירה

וחשדנית. נא' 3 מעיד על עצמו כפנינו כי היה מעדיף להיכלא מאשר לפרט
 מידת מעורבותם וחלקם של הנריו לפלוגה, בתקרית.
 עוד טען בעדותו, כי כרך שמות מעורבים אחרים באימרתו רק משום
 כך ששם עליה, ממילא, בחומר החקירה שהוצג לו כמעורבים בתקרית, כך
 שהנאשם סבר כי אינו יכול "להזיק" להם ממילא.
 בצד האמור קיימת אפשרות העולה מת/15, כי הנאשם מתקשה בזכירת
 שמות החיילים המעורבים, שכן: "... הצוותים מתחלפים כל הזמן...".
 התרשמותינו מאופי עדותו של נאשם זה והחשש, כי עשה כל שביכולתו
 להעלים זהותם של אחרים בארוע, מביאה להתיחסות מפוקפקת גם לטענתו,
 בח/15, כי בארוע נטלו חלק 3 ג'יפים בלבד. יש לזכור כי ת/15
 נגבתה לאחר גילויי "סרבנות" מצד הנאשם לשתף פעולה עם החוקר לאחר
 שזה ניסה לדונבו לעגין חלקם של האחרים, שזהותם לא היתה ידועה
 בחקירה. "צמצום" מספר הג'יפים ל-3 ע"י הנאשם היה בו כדי להעמיד את
 המספר הכולל של חיילי הסיור על 9, ענין שהיה בו כדי ל"הקטין"
 "חזית המריבה" שבין הנחקר לחוקרו.
 נא' 4, מגלה אף הוא אי רצון מוצהר לפרט בשמות המעורבים נחקרית.
 בת/10 הוא מצייין, כי "אינו מוכן למסור" את שמות החיילים שהיו איתו
 בג'יפ. ואילו בת/13 הוא מצייין כי בג'יפ היה נהג מילואים שאין הוא
 זוכר את שמו. בת/14 הוא מכחיש לעומת זאת, את הבעת סרובו בח/10
 וטוען כי אינו זוכר שמות. בח/10 ובח/14, סוחר הנאשם כי החובש
 באומפלק לקח חלק בארוע ואילו בת/13, לאחר שהוא מצייין כי באומפלק
 הכחיש ענין זה בפניו, הוא נסוג, לכאורה, מקביעתו החד משמעית לענין
 זה. בת/13 ציין, כי בארוע השתתף מחזור פברואר - ותיקי הפלוגה
 שהשתחררו זה מכבר - ואילו בח/14 חזר בו מקביעתו זו.
 כיצד נוכל איפוא לצאת מהנחה כי הנאמר באימרתו של נא' 4, - כי
 לא ראה בארוע את הנא' 3 וכן את שני המ"מים המוזכרים באימרות
 הנאשמים האחרים, - הינו בבחינת אמירת אמת מוצקה, לאור חוסר
 המהימנות שבק בעדותו של נאשם זה!
 טענת ההגנה כי הנא' 3 כורך באימרתו מעורבים אחרים בארוע, לאו
 דוקא משום שזכר ענין זה, ממחישה אף היא את חוסר האפשרות לעשות
 שמוש ראייתי בחלק זה של עדות הנאשמים 3 ו-4.
 (3) איזכורו החוזר ונשנה של החובש באומפלק באימרותיו ובעדותו של
 נא' 4, כמי שנטל חלק באותה תקרית, תפס מקום נרחב בסיכומי ההגנה
 בהקשר המתואר. באומפלק שלא העיד, כאמור, בפנינו, אלא לצורך "משפט
 הזוטא" "הספיק" לציין, כאמור, כי לא נטל חלק בארוע נשוא האישום
 וכי שהה בביתו (ראה עמ' 127 לפרוטוקול).
 גירסתו זו, מוזכרת גם בהודעתו במצ"ח.
 לאור דברי נא' 4 כי הוא בטוח בכך שבאומפלק אכן היה מעורב

בתקרית, ואף טיפל כפציעת הנאשם, מבקשת הסנגוריה ללמוד על כך שהתקרית בה דן הנאשם אינה זו שעליה מדברים הנאשמים האחרים השוללים כמפורש מעורבותו בה של באומפלק.

אין אנו מוכנים לאמץ טיעון זה. כאמור לא ניתן להסתמך על כח זכרונו של הנאשם בכל הקשור לפרטי החיילים המעורבים בתקרית. הנאשם גילה פנים רבות וסותרות באשר לזהות המעורבים ובכלל זה גם התיחסותו המעורפלת לענין שאלת מעורבותו של באומפלק כפי שהדברים מופיעים בח/13.

גם אם באומפלק לא נטל חלק בפעילות הפלוגה ביום 7.2.88, כפי שטען, וגם אם נניח כי נטל חלק עם הנאשם בארוע של שימוש בכח הקשור בהפרת סדר, הרי שאין להתעלם משתי עובדות: ראשית: בהודעותיו שולל באומפלק כי השתתף בכל ארוע מסוג זה המתואר ע"י נא'4, ללא קשר למועד התבצעותו.

שנית: למדנו מעדותו של נא'4, הקשורה במועד פרסומה של הכתבה ת/21, כי התקרית עליה דן באימרתו ואשר בסמוך לה נפצע, כאמור, התרחשה יומיים לפני פרסום הכתבה, דהיינו, ביום הרלוונטי לארוע. נראה, איפוא, כי אם באומפלק לא שהה במחנה אותו יום, ואם היה זה הוא שטיפל בפצעו של נא'4, הרי שהפציעה ארעה במועד אחר שאינו קשור בתקרית, זאת גם נוכח האפשרות שהנאשם מבלבל עיחוי פציעתו וזהות החובש שטיפל בה לאחר שעלה מעדותו כי נפצע אותה תקופה פעם נוספת.

ג. נא'4, נקשר לענינו של שתי ראיות שהן בעלות חשיבות ראיתית ניכרת: (1) כתבת העיתון ת/21.

בכתבה מתואר במפורש אופן השימוש בכח שננקט ע"י חיילים וההלוויה ההמונית שנערכה במחנה בוריוג' ביום 8.2.88.

בין היתר, נאמר בכתבה מפיה של עדת ראייה לענין פעילותם של החיילים: "... אחד מהם שחוד וגבוה היכה יותר חזק וקילל...".

לפי כל אחת מגרסותיו הסותרות - בענינה של הכתבה, - עולה, כי הנא'4 היה מודע לחוכנה של הכתבה, בין על פי שהוצגה לו ע"י חברים בבאר-שבע, כפי שטען בפנינו, ובין על פי מה שסופר לו ע"י חבריו ליחידה, "יומיים" לאחר התקרית, כפי שטען באימרתו.

לאור מועד פירסומה של הכתבה - 9.2.88, הרי שלפי כל אחת מגרסאותיו הנאשם קושר מועד התרחשותו של הארוע, כשוא ת/10, ליום

7.2.88, כטענת המקומים. יותר מכך, הוא מאשר כי הארוע המופיע בכתבה זהה לארוע בו נטל חלק, המפורט בח/10. ענין זה הינו בעל חשיבות ראיתית ממשית לאור הזמן הקצר החולף בין יום התקרית ומועד פרסומה של הכתבה.

בהקשר זה, אין בפיו של הנאשם במסגרת ח/10 כל השגה או פקפוק לענין האפשרות כי מדובר ב"הצלבת" ארועים ופרטים שנתערבבו זה בזה. גירסת הנאשם כי החוקר הוסיף דברים באימרה באשר לנסיבות הקשורות בהצגת הכתבה, אינה מהימנה עלינו. לא מצאנו כל טעם מדוע ינחר החוקר לשבש דבריו של הנאשם גענינה של כתבה שתפסה רק מקום שולי במסגרת האימרה.

כאמור, טען הנאשם כי ידע אודות דבר פרסומה של הכתבה והכיר תוכנה. טענתו הסותרת במהלך עדותו כי לא התעניין כלל בתוכן, לא היתה סבירה, כשם שלא היתה סבירה טענה אחרת, כי הכתבה הוצגה בפניו ע"י חברים, במסגרת אזרחית, מתוך התענינות ערטילאית ובסמיכות זמנים מפתיעה לארוע מסוים בו נטל חלק קודם לכן, היתה לתוכנו של הפרסום. נזכיר בהקשר זה, כי הנאשם טען בפנינו באורח דומה כי לא התעניין כלל גם בתוכנה של הודעתו במצ"ח ח/10 - טיעון הנסתר מכח אימרותיו המאוחרות ח/13, ח/14, בהן התייחס במפורש לכלול בת/10. נוכח העובדה כי הכתבה שימשה נושא לשיחת חיילים בפלוגה, הרי שנראה כי הנאמר כהודעה אכן משקף את המציאות.

קובעים אנו כי הנאשם אכן קושר מעורבותו בארוע מסוים של שימוש בכח שהוא מזהה פרטיו על פי הכתבה, ח/21, המתפרסמת כעיתון יומיים לאחר הארוע. בכתבה קיים תאור שיש בו כדי לחפוף באורח חד משמעי התאור המופיע בעדויות העדים המקומים לפנינו ובעיקרו גם את הודעות הנאשמים מחוץ לכותלי בית הדין.

(2) צבע עורו של נא' 4.

על פי עדותו של הנאשם, אין מלבדו חייל נוסף בפלוגה המסייעת שצנע עורו - שחור כהה - כשלו. מטבע הדברים שעדויות המקומיים לענין מעורבות חייל "כושי" או "שחור" בחקרית יש בהן כדי לשמש חיזוק נסיבתי נוסף על הראיות האחרות לענין מעורבותו בארוע.

46. א. נותנים אנו אמון בעדויותיהם של העדים המקומים - עזיזה, האלד ורדואן לענין מעורבותם המתוארת, בארוע של שימוש קשה בכח שננקט ע"י אנשי כח צבאי כנגד חלק מבני המשפחה, ביום 7.2.88 במחנה כורייג'. אין לנו ספק כי חלק מהעדים - חוו חוויה טראומטית קשה ביותר שנחרטה בזכרונם לעד. תאור העדים בענין מהלכיו של הארוע משתלב גם בראיות הקשורות בטיפול הרפואי שניתן ומצביעות על חבלות גוף רציניות שספגו המוכים.

יש בממצאים הרפואיים כדי לשוות לעדויות מידה מובהקת של אותנטיות ואמיתות. למעשה לא חלקה הסנגוריה, כסופו של הדיון, כי הארוע המתואר בעדויות אכן התרחש. (ראה סיכומי סנגור 3 בעמ' 539 לפרוטוקול). אלא שלטענת הסנגוריה לקו מקצת מדברי העדים, לבד מאלה של רדואן,

בפגמים של מגמתיות, חשש לתיאום מוקדם ואף אמירת שקר. הוצבע בפנינו על הסתירות שנפלו בדברי עזיזה וחאלד ואפשרות לתיאום מוקדם ביניהם בענין מספר החיילים שנטלו חלק, ועל עדותו של חאמיס, שעל אף שלא נכח בארוע, "ידע" למסור פרטים שונים לגבי מהלכיו. ניתן אמנם להניח, לאור הנסיבות הקשורות בזמן שחלף למן הארוע, מורכבותו, זוויות הראיה השונות לגבי מהלכיו, הוועדותם של העדים שהם בני משפחה אחת אצל עורך דינם ושיחות שקיימו ביניהם מטבע הדברים, לענין הארוע שפקד אותם - כי התקיים תהליך של תאום וגבוש פרטי הארוע, במודע או שלא במודע, אצל חלק מהעדים. יתכן שתהליך זה בא לידי ביטוי בעוצמתו החריפה ביותר בעדותו של חאמיס, אדם מנוגד, שלא התיימר כלל בהודעתו במשטרת ישראל לטעון, כי חזה בפרטיו של הארוע עצמו. קיימת בנוסף סבירות של ממש, כי העדים עזיזה וחאלד נטו לשקר במפגיע לגבי אותו חלק של הארוע הקשור בעימותם הישיר והאסור עם הצבא. כך לענין אפשרות מעורבותו של חאלד, אותה הכחיש, בארועי הפרת הסדר שקדמו לכניסה לבית וכך לענין חסימת הדלת ומניעת הכניסה מן החיילים המוכחשת ע"י עדים אלה ומתאשרת בעדותו של רדואן. עם זאת, ניתן להניח כי העדים בשל מעמדם ומתוך חשש מובן, נרתעו באורח טבעי מלחשוף מלוא האמת הקשורה בגילויי ההתנגדות, אלא שאין באלה, כדי להשליך בעינינו, על מידת מהימנותן הכללית של העדויות, שלא נפגעה, לגבי עיקרו וליבו של הארוע.

ב. עדותו של חאלד כי הבחין שברשות החיילים כומתות סגולות ועל הג'יפ מתנוסס דגלון בצבעי סגול-לבן, פרטי זיהוי שיש בהם על פי הראיות להצביע על השתייכותם של החיילים לחטיבת גבעתי, עוררה חיצו ניקורתה של ההגנה.

טענתו של חאלד כי מסר פרטים אלה בתצהירו בפני עו"ד סוראני נסתרת, לכאורה, בעצם העדרם מהתצהיר. כמו כן לא ניתן ביטוי לענין זה בהודעתו של חאלד, ס/13, שנגבתה במהלך אישפוזו ביום 9.2.88. מטבע הדברים שעדות זו שהינה עדות יחידה לענין "זיהוי הצבע" (על חלק זה של עדות חאמיס איננו סומכים כאמור). מעוררת לכאורה קושי. מדובר בפרטי עדות שהיו כמוסים עם העד כמשך שנתיים לערך, עד מתן עדותו, תקופה ארוכה שבמהלכה, כך העיד, חזה בפעולתה של החטיבה באזור מגוריו ובטלביזיה. ענין אחר המעורר קושי, הינו העדר איזכור צבע הכומחות בעדויותיהם של עזיזה ורדואן בפנינו. עם זאת לא ברור מעדויות עדים אלה אם יכלו או הספיקו לחזות בשלב כלשהו בסימנים מזהים על הג'יפים לאחר שנצטוו להשאר, כאמור בבית, בנסיבות שתוארו לעיל. טענת הסנגורים הינה, כי ניתן להניח כי חאלד בודה מהרהורי ליבו

ומתוך נקמנות פרטי הזיהוי וזאת כדי לסבך את הנאשמים בארוע, תהא מידת מעורבותם - או אי מעורבותם בו, אשר תהא. לאחר שחזרנו ושקלנו הטיעונים כנדי המשקל לא מצאנו לדחות חלק זה של העדות לענין זהוי הצבע, כבלתי מהימן.

(1) ככל שהעד כבש לכאורה, ענינם של הסימנים המזהים "המסבכים" במהלך תקופה ארוכה, הרי שבעדותו בפנינו דן בענינם של סימני זיהוי נוספים "תמימים" שאף זכרם של אלה לא בא בחקירתו: ציון דרגה של אחד החיילים, קסדות, צורת האלות, ותאור מדוקדק של התליון שהיה תלוי על צווארו של החייל ה"כושי".

(2) לא מצאנו מקום לחשש כי העד ניסה כדועבד, "להדביק" לנאשמים סימנים מזהים שייקשרום לארוע, מתוך ידיעתו המאוחרת דבר השתייכותם היחידתית.

כאמור, חלק מהסימנים שנתן בכח הצבאי לא היה בעל חשיבות ראיתית כלשהיא בעת מתן העדות. תאורו של התליון שהינו בעל נופך קונקרטי ומהימן, היה עשוי לתרום רבות לקידומה של החקירה אם היה מוזכר ע"י העד או עדים אחרים במהלך חקירה משטרתית ראשונית - דבר שלא נעשה. ענין זה ממחיש כי העד לא עשה מתחילה, כל שהיה ביכולתו לעשות כדי להביא לברור זהותם של המעורבים בתקרית.

נציין עוד בענין זה, כי העד לא התיימר לזהות איש מבין הנאשמים במהלך הדיון על אף שיכול היה להצביע על הנא' 4, הבולט בשל צבע עורו, כמי שהיה מעורב בארוע אם אכן חפץ לעשות זאת, תוך מתן עדות כוזבת.

(3) אין לשכוח כי הושמעה ע"י העד טענה, כי חזה במספר ג'יפים ליד הבית ליד החורשה בה הוכה, עוד במסגרת תצהירו. הוא אף הובל מן הבית לחורשה על גבי אחד הג'יפים בנסיבות שאפשרו לעד לקלוט מראה הדגלון אם אכן התנוסס על גבי הג'יפ.

לא היה חולק כי יחידות שונות קובעות דגלונים צבעוניים על גבי הרכבים המשמשים אותם, וככלל זה הפלוגה המסייעת. (ראה כענין זה עדותו של פוליטי בעמ' 23 לפרוטוקול).

בהקשר זה נטען בפנינו כי העד כשל בזיהוי צבע הפנל של הג'יפ שהינו אדום אחיד ולא משולב בצבע לבן כטענתו. (ראה תמונות ג'יפי הסיוור שהציגה ההגנה ואשר צולמו, בנסיבות אחרות במהלך פעילות הפלוגה, ס/31, ותרשימו של העד לענין שילוב צבעי הפנל ס/14).

אין אנו סבורים כי קיימת חשיבות ממשית לטיעון זה. אין מחלוקת כי הצבע "השולט" בפנל הינו אדום, כך גם לגירסת העד, אין לשלול אפשרות נוספת כי תאורו של העד אכן תאם פנל הג'יפ המסוים בו הובל ואשר נסיון לאתרו במסגרת חקירת מצ"ח לא העלה דבר.

נציין, כי אם נכונה היתה הטענה כי העד מוסר פרטים מזהים אותם למד אגב התבוננות ב"שטח" לאחר מעשה, הרי שניתן היה להניח כי "היה משנן תלמודו" גם לגבי תיאור צבע הפנל, ולא שוגה בו.

ג. טענה נוספת שנטענה בהקשר זה היתה, כי על פי הראיות שהובאו לא נהגו חיילי הפלוגה המסייעת לעשות שימוש בכומותיהם ובדרגותיהם - למעט דרגות הקצינים - בעת הפעילות בשטח.

עדויות הנאשמים והעדים לא היו אחידות לענין השימוש בכומתה. על אף שכולם העידו, כי בשלב מסוים היתה חובה לשאת את הכומתה הרי שנא'1 הרחיק נושא השימוש בה עד חודש אפריל 88 ואילו אחרים כפי שהונהר, ציינו כי נעשה בה שימוש קבוע עוד בחודש ינואר 88, וזאת בעקבות הוראתו המפורשת של המח"ט איתם ומתוך רצון להפגין בפני התושבים זהותו של הכח הצבאי העומד מולם.

איסור לשאת את הכומתה - בודאי שלא היה.

גם אם בשעת הפעילות עצמה, מחשש לפגיעות חפצים למיניהם ועקב הנסיעה בג'יפ - נעשה שימוש בקסדות, הרי שלא ניתן לשלול חד משמעית ובאורח מוחלט כי במהלך פעילות בחודש פברואר ובארוע בו עסקינן נשא מי מבין החיילים כומתתו בין ע"י חבישתה ובין ע"י הנחתה בכותפת חולצתו או בכל דרך אחרת.

הדברים דומים גם לענין הדרגות.

אין חולק כי כל חיילי הפלוגה המסייעת ובכללם הנאשמים 3 ו-4, היו בדרגות סמל. נשיאת דרגות לא היתה אסורה, למעשה היתה פרי יוזמתם האישית של החיילים. האפשרות האקראית כי אחד הנאשמים ישא דרגתו במהלך הארוע (בין אם לבש מעיל בתקופה זו של החורף ובין אם לבש חולצת א') אינה בלתי מתקבלת על הדעת, כפי שעלה, בענין זה מעדותו של נא'3, ממנה צטטנו.

לסיום ענין זה, סבורים אנו כי החשש שמא ניסה העד חאלד ל"זהות" סימנים בהם לא הכחין למעשה מתחילה רק משום כך שהסתבר לו כי הנאשמים נמנים עם אנשי החטיבה, הינה מרחיקת לכת. אין להוציא מכלל אפשרות כי בשל הארועים אותה עת, שאופיננו בנקיטת יד קשה של הצנא ותחושת הנחיתות הגוברת של האוכלוסיה המקומית, זנחו העדים מתחילה כל נסיון להביא לאיתורם של החיילים, מתוך סברה כי לא תהיה לכך ממילא נפקות או תכלית. אלא שנוכח מהותה של העדות שהינה עדות יחידה לענין זה, והאפשרות כי העד חאלד לא מסר מעולם פרטים אלה בפני עורך התצהיר, לא יכתן לראיית זיהוי זו, אלא משקל זעיר ויעשה בה שימוש רק כתמיכה אפשרית ומוגבלת לראיות האחרות שענינן בנושא זה.

א. קווי הדמיון והפרטים הזהים המשותפים לתאור מהלכו של הארוע המופיעים בעדויות העדים המקומיים ובהודעות הנאשמים, בולטים לעין, ועל כך פרטנו בהרחבה.

עם זאת, נטען כי קיימות אי התאמות למיניהן בין תאור הארוע ע"י העדים לבין זה המופיע בעדויות הנאשמים.

הנאשמים מכחישים כי גרמו נזק לרכוש (שבירת כוסות) היכו והשפילו נשים, או שהיכו בשניים געודס כבולים. נא' 4 גרס בהודעתו, כי היכה באמצעות ידיו בלבד, בעוד שלדברי העדים השתמש באלה. צוין עוד כי עזיזה מדברת בעדותה על שני ג'יפים שעזבו את המקום בעת שלגרסאות הנאשמים מספר כלי הרכב היה גדול יותר.

אי התאמה אחרת עולה, לכאורה, מעדויות העדים המקומיים חאלד ורדואן, המצויינים כי בכח מצוי היה חייל בדרגת סמל. לא צויינה, לכאורה, בעדויות הימצאותו של קצין, ענין שאינו מתוישב עם הודעות הנאשמים כולם, כי נא' 2 היה מעורב בארוע מתחילתו.

דגש מיוחד מושם על הטענה כי בשום מקרה לא הושאר, מוטל במקומו, פגוע מכות, חסר אונים. הנאשמים וכן חיילי פלוגה אחרים מצויינים, כאמור, כי תמיד נעשה וידוא מצבם של המוכים וקיימת היתה הקפדה כי יחזרו, על רגליהם, למחנה.

בטענות הנאשמים הקשורות בפרטי אי ההתאמה שכתאורי הארועים גלום, לכאורה, בד בבד, אימוצן של עדויות העדים המקומיים באשר לפרטי הארוע המוכחים ע"י הנאשמים.

אימוץ עדויות המקומיים בענין אותם פרטים מוכחים, היא הנותנת, לפי הנטען, כי אם תתקבל גירסת הנאשמים שלא היו מעורבים בארוע נו נכללו פרטים אלה, הרי שאין העדים והנאשמים דנים בארוע משותף, היתה בפרטיו. אכן, איננו מעלים על הדעת כי מישהו מבין העדים המקומיים בחר לשקר בעניינים טפלים העומדים בשולי הארוע והמתגמדים לחלוטין מול התוצאות הקשות של השימוש בכח התופס את עיקר העדויות וחשיבותן. מה בצע תבחר עזיזה לכזב בענין השלכת כוסות תה והשימוש בכח שננקט נגדה ונגד בתה?! מה טעם, ימצא חאלד למסור פרטים כוזבים הקשורים בהתייחסות החיילים אליו במהלך הנסיעה לחורשה, ענין כבילתו, פיזור מכוון של חול על פניו בעודו שוכן על הארץ, "תהליך שחרורו" בתום ההכאה וכיו"ב פרטים מפרטים שונים שמבחינתו הסוביקטיבית הינם עומדים, כאמור, בשולי הארוע ותוצאתו, כשאין העד יכול להעריך כלל הדקויות הראייתיות הקשורות בהם לענינם של הנאשמים.

ב. טענתם השוללת של הנאשמים לגבי מקצת הפרטים המופיעים בעדויות, יש לבחנה במספר היבטים.

(1) הנאשמים היו אמורים לבצע פעילותם, על פי הוראות מסוימות שניתנו ע"י מפקדיהם, כפי שנפרט בהמשך.

נציין בחמצית כי ההוראות אסרו, לכאורה, הכאת כבולים, הכאת נשים, הכאה באזורי גוף רגישים ופגיעות ברכושם של התושבים. התנהגות שאינה עולה בקנה אחד עם ההוראות הינה אסורה גם לפי גירסאות הנאשמים. קיים איפוא מקום להטלת ספק ממשי בכנות הסתייגותם של הנאשמים מביצוע מעשים של הכאת תושבים ופגיעה ברכוש, בנסיבות שאינן עולות בקנה אחד עם אותן הוראות, זאת לאור הנאמר בהודעות הנאשמים עצמן, כי הכאת המקומים בארוע היתה בלתי מסויגת כמעט ואילו נא' 4 מצוין בהודעתו, כי אכן היכה לפחות באחד משלבי הארוע את אחד העצורים כשהינו כבול.

(2) בצד טענות הסנגוריה בדבר אופי הפעילות הכללי של חיילי הפלוגה ו"שיטות" הפעילות יש לתת הדעת גם להיבטים כלליים אחרים שהובאו בפנינו, בדבר מרכיבי התנהגות פסולים שאפיינו דרכה של פלוגה זו על פי עדויות מפקדיה - נא' 2, והעד סרן גיא רשף, ששימש בתקופה אחרת כמפקדי הפלוגה.

הדגשה מרובה בענין זה ניתנה דווקא בעדותו של המ"פ, נא' 2, שדן בפנינו בבעיותיה של הפלוגה והקושי לפקד ולהשתלט עליה. מדובר היה בפלוגת סמלים שלא עסקו בהדרכה, חיילים בעלי ותק ומגובשים. "היכולת לפקד עליהם ולגבש אותם היא קשה...". הנאשם מתאר הפרות משמעת קשות ביותר של חיילים בפלוגה והתנהגות פורקת עול כנגד אחד המ"מים. "המצב היה מתוח מאד בפלוגה. הם היו על סף מרד, הם עשו מה שרצו...". (עמ' 390 לפרוטוקול)

בעקבות בעיות המשמעת החמורות החליט המג"ד, נא' 1, בתאום עם נא' 2 להרחיק מן הפלוגה 8-10 חיילים, אולם לבסוף הורחקו 3 בלבד כשהיתר הוזהרו מהישנות המעשים. הנאשם מגדיר את אנשי פלוגתו כחיילים קשים, נוטים לאלימות ונטיה להתארגנויות פנימיות - "מאפיה" שלא ניתן היה לחדור אליה ולשלוט בה. (ראה עמ' 421 לפרוטוקול). בעדויותיהם של הנאשמים 3 ו-4 באה לידי ביטוי מפורש "הערבות הדדית" שבין חיילי הפלוגה. נאשמים 3 ו-4 מסרבים במפגיע מלצוין שמות מעורבים אחרים בארוע. נא' 4 "מנתק" מהמסגרת היחידתית את "הדיון" המשותף שנערך כענינה של כחבת העיתון, ת/21, ו"מעבירו" למסגרת האזרחית.

סרן גיא רשף שהיה מפקד הפלוגה הבכיר והותיק אותה עת בגדוד, מצוין את התנהגותם האלימה של חיילי הפלוגה כנגד האוכלוסייה המקומית. (ראה עמ' 386 לפרוטוקול).

דכרים דומים הושמעו אף ע"י המ"פ סגן שחם דני. דרגת השימוש בכח כנגד המקומיים היתה לעיתים כה מופרזת עד שלדברי נא' 2 היה צורך בהזדמנויות שונות להכות את החיילים באמצעות אלות ובידיים כדי שיחדלו מאלימותם.

הושמעו בפנינו דברים על מעורבותם של חיילי הפלוגה בגניבה וגרימת נזק לרכוש בתוך המחנות. (סגן גיא רשף מעיד על שנירת תריסים מכרונת של תושבים מקומיים. נא' 3 על גניבת בלוני גז מן המקומיים). העיסוק במרכיבי התנהגות כלליים של הפלוגה, כשהוא בא להשליך על התנהגותם של חיילים המשרתים בה מתבקש נוכח הטענות הכלליות, שהושמעו בפנינו ע"י הסנגוריה, לפיהן ניתן להסיק מ"שיטות פעולה" של חיילי הפלוגה, דרך כלל, על דרך התנהגותם של הנאשמים דנן, בארוע כזה או אחר.

(3) על פי עדויות המקומיים שהו בבית בין 5-7 חיילים. אם כי מספרם הכולל הגיע לכדי שתי עשרות לערך. עוד ציינו, כי החיילים נכנסו ויצאו מן הבית חליפות. גם הנאשמים עצמם מציינים בהודעות כי נכנסו לבית חיילים נוספים ששמותיהם לא צוינו. הארוע מתחילתו היה רווי אלימות, צעקות, והתרגשות רבה. לא התקיים בהכרח מצב בו כל חייל יכול היה לעקוב אחרי מעשה חברו בכל שלב של השהייה בבית. מטבע הדברים שכל העדים לארוע חזו בפרטי הארועים מזוויות ראייה שונות ולעיתים, ככל שהדבר היה קשור במיקומם הכפוי של העדים המקומיים - מצומצמות ביותר.

מעשה השלכת כוסות שבוצע כהרף עין לכאורה, ע"י אחד החיילים, לא חייב היה בהכרח, בלחץ הנסיבות להיקלט בחושי הנאשמים ויתכן גם, כי לא נתנו לכך מעייניהם. לא היה חולק כי ננקטה נגד אנשים מידה של כח ונא' 4 מצייין זאת במפורש, כי "דחפם". הובא לידיעתנו כי הנשים מחו בקול על התנהגותם של החיילים ולפיכך, נמצא הצורך לבודדו, ענין שהיה כרוך בנקיטת מידה של כח.

אכן ציון מספר הג'ופים בעדותה של עזיזה סתר לכאורה את עדויות החיילים בענין זה, אלא שעדה זו אומרת במפורש, כי לא הספיקה לחזות במלוא פרטי ההתרחשות מחוץ לבית עד שנחלצה מהחדר בו ננעלה ומכאן שמדובר "באי התאמה" מדומה.

מעדויות המקומיים עולה לכאורה, כי החייל ה"כושי" החזיק באלה ועשה בה שימוש הן בבית כנגד עימד והן בחורשה כנגד האלד. יצויין כי האלד מתאר את האלה כ"מקל גדול" ואילו רדואן מדבר דווקא על "מקל" "יותר קצר" (ראה עמ' 62, 130, לפרוטוקול). טענתו של נא' 4 הינה כאמור כי לא הייתה ברשותו אלה וממילא לא עשה כה שימוש. טיעון זה מוזר למדי בהתחשב בעובדה שעל פי העדויות עסקו החיילים בפיזור הפרות סדר וצוידו לצורך כך באלות. גם אם נניח

כי בשלב זה או אחר לא היתה ברשותו של הנאשם אלה הרי שיכול היה לעשות שימוש באלת אחר, שלא השתתף ברגע מסוים בהכאה. אלא שגם טענתו זו של הנאשם החשוד על השקר כפי שציינו לא אחת, אינה ראויה לאמון מלא.

מסתבר, כי גם כשהוא בא לפרט את חלקו של באומפלק בהכאה, טוען הנאשם, כי זה היכה בידיו בלבד. כצרוף מקרים, מוזר למדי, מציין כאמור גם נא' 3, כי הסתפק בסטירות ידיו ולא, יותר מכך. מן הראוי להזכיר בענין זה, כי הנאשמים נחקרו כגין גרימת מותו של תושב מקומי לאחר שהוכה על ידם, תוצאה הנחפסת בחומרה רבה, גם באותה תקופה בה עסקינן.

הטיעון כי ההכאה נעשתה באמצעות שימוש בידיים בלבד יש בו כדי לגמד ולצמצם מעוצמת ההכאה שננקטה ואף להסיר חשש כי ידו של הנאשם הביאה לתוצאה הפאטלית. אין איפוא בטענות המכחישות בענין זה, נוכח התרשמותנו השלילית מאופי העדויות כדי להניא לקביעת ממצא עובדתי על פיהן.

באשר לענינה של הדרגה.

הסנגוריה הדוחה בידה האחת ענין "זיהוי הצבע" העולה מפי חאלד ומאמצת בידה השניה תאורו של עד זה וכן של העד רדואן לענין דרגתו של אחד החיילים, הגם שמכלול סממני הזיהוי לא עלה אלא במהלך חקירתם של העדים בפנינו. כמו כן, זונחת הסנגוריה לגבי ענין זה טיעונה לענין תיאום אפשרי בין רדואן לחאלד על אף שטענות תיאום נשמעו בענינים אחרים וחרף העובדה שאיזכור הדרגה נעדר מעדותה של עזיזה. ניתן לסמוך על תיאורו של חאלד כי אכן חזה בדרגת הסמל המתוארת על ידו "כשלושה קווים על השרוול" (ראה בעמ' 50 לפרוטוקול). אלא שלא ניתן להבין, לאחר בחינת עדותו של חאלד ותצהירו מחוץ לכותלי בית הדין האם העד הבחין גם כשלב כלשהו של הארוע, בהימצאותו של קצין במקום.

בחשובה לשאלות הסנגור מציון העד, כי ראה "רק את הסמל...". אולם בד בבד הוא מציון, כי לא ראה "כמה קצינים היו שם...". (ראה בעמ' 61 לפרוטוקול).

בתצהירו, 12/ס, עמ' 2, מציון העד במפורש, כי במהלך הכאתו בחורשה: "קצין ביקש שישברו לי ידיים ורגליים", ענין המשתלב עם האפשרות המועלית בענין זה בהודעתו של נא' 2, בדבר מתן פקודה דומה לחייליו באותו מקום.

ניתוח עדותו של חאלד מצביע על כך, כי למן השלב בו נמצא בבית ועד השלב בו שוחרר לא ניתנה לו אפשרות מלאה לחזות נאורח מדוקדק בפרטים המוצנעים יותר של לבושם וציודם של החיילים. נראה כי אותו "סמל" השאיר בעד רישום עז יותר לאחר שלדברי חאלד, הוכה ע"י חייל

זה, בשתי הזדמנויות נפרדות.

רדואן מוכיח בעדותו חוסר בקיאות מהותי באשר למושגי דרגה צבאית. במהלך עדותו גרס, כי בין החיילים היה "קצין" (ראה עמ' 130, 131 לפרוטוקול) ורק בתשובה לשאלה אקראית בעיצומה של החקירה הנגדית, הסתבר כי אינו מבחין בין "קצין" ל"סמל":
"אני ראיתי קצין אחד עם דרגות סמל, מלבדו לא היה אף קצין...".
(עמ' 132 לפרוטוקול)

רדואן, כמו חאלד, שהה רוב העת כשגבו לעבר החיילים ופניו לקיר. אפשרות ההתבוננות שלו ושל חאלד במלוא הפרטים הקשורים בלבושם של החיילים לא הייתה מלאה ואם הציצו בהם בחטף, בשלב זה או אחר, הרי שמטבע הדברים סביר להניח, כי הבחינו בדרגות הסמל הבולטות יחסית בשל מיקומן וצורתן מאשר בדרגות שדה של קצין הממוקמות על הכתף והמוצנעות יחסית.

48. א. כפי שכבר צוין, תפס ענין וידוא מצגם של המוכים, בתום ההכאה פרק נכבד בטיעוני הסנגוריה.

מקצת מטענת הנאשמים כי ביקשו לוודא התאוששותם של המוכים ויכולתם לעמוד על רגליהם, מתאשרת למעשה בעדותו של חאלד:
"...החייל אמר לי תקום ותלך הביתה, עד שאספור 3, ואז אמר 1, 2, ואני נאחזתי בעץ ועמדתי וקיבלתי מכה...".
(עמ' 51 לפרוטוקול)

ובעמ' 59:

"אחר כך התחיל הסיפור של בנתיים תקום תלך הביתה... בשלב הזה עוד הייתי עם האזיקים ורק לפני שהחייל אמר לי תקום תלך הביתה, הוא התיר לי את האזיקים."

ענין זה מתיישב גם עם הנאמר ע"י העד בתצהירו, ס/12. עינינו הרואות, כי לאחר שהוכה בצורה קשה מאד כשהוא מתקשה לעמוד על רגליו עקב כך, נעשה "וידוא" מצד החיילים כי לא ישאר שרוע במקומו והוא מצוין לה לחזור לביתו תוך השמעת מה שמתפרש כאיום, כי יבולע לו, אם לא יציית. ואכן לדברי העד עושה הוא מאמצים נואשים לעזוב את המקום.

בעמ' 52:

"הלכתי קצת, היכו אותי... הצבא הלך ואני הלכתי עוד 3 מטרים עד החלקה של החיטה שזה על יד השקדים, נפלתי שם ולא יכולתי לקום יותר."

ובעמ' 57:

"... הצבא עזב את המקום, אני הלכתי קצת 3, או 4 מ',...."

בתצהיר אומר העד דברים דומים ואף מציין, כי התרחק קצת בהליכה ובזחילה עד שהתמוטט. כאמור, אין העד מבחין במלוא פעולותיו של עיזב אם כי קלט כי עמד על רגליו קודם נפילתו (עמ' 57 לפרוטוקול).

מדבריו של האלד עולה, איפוא ברור כי עשה כל שביכולתו כדי לממש את הוראת החיילים ולעזוב את המקום, סביר גם שביקש לנתק מגע מהם מהר ככל הניתן לבל יחזרו ויכו בו.

הנחה זו העולה מדברי העד עומדת, לכאורה, בסתירה לדברים אחרים

שמסר:

"כשהצבא עזב את המקום, אם הם היו רואים שהיינו במצב

של הליכה הם לא היו עוזבים אותנו. אני יודע מה הם

חושבים, אתה חושב שהצבא יעזוב אותי במצב שבו אני

יכול עדיין ללכת?

כשעזבו אותי הייתי במצב של שכיבה. ברור שהחיילים ראו

אותי שוכב ולא הולך. היד שלי הייתה שבורה ואני הייתי

(עמ' 57 לפרוטוקול)

שם זרוק בין העצים."

דבריו אלה של העד משקפים את סברתו כי החיילים יכלו, לכאורה,

לחזות במצבו לאחר התמוטטותו אלא שניתן לקבוע כי בשלב בו נופל העד

לקרקע אין הוא מצוי עוד במצב גופני ונפשי המאפשר לו לקלוט במלוא

חושיו את המתרחש סביבו. העד מבהיר כי החל בתנועתו כאשר, בד בבד,

עוזב הכח הצבאי את המקום. הוא גורר עצמו בקושי לתוך שטח של צמחיה

וקיימת אפשרות מקבילה כי, בשלב זה, היה מוסתר מן העין, אולי בשל כך

ששכב על הקרקע.

הנחתו של העד כי נראה ע"י החיילים במצבו זה וכי אלה הניחוהו

לנפשו אינה מחייבת עם איומי החיילים לפיהם נדרש במפגיע כי יעזוב את

המקום. סביר להניח כי לאור הדרישה התקיפה היו החיילים כופים על העד

לעזוב את המקום אם אכן הבחינו כנפילתו לקרקע.

ב. נא' 2 טען בהודעתו במצ"ח כי לווה במבטו את השניים כשהם מתרחקים

למרחק של "150 מ'". בעדותו בפנינו מצמצם הנאשם בהדרגה "תחום הוידוא".

הוא מציין כי עקב אחרי המוכה למרחק של 100 מ' ואף מאשר כי היה מסתפק

במעקב של 50 מ'.

עוד מבהיר הנאשם:

"3 מ' זה בערך המרחק שהוא עושה מהרגע שאני עוזב אותו

עד שאני מתיישב בג'יף. זה לא הגיוני שהסתכלתי רק 3

מ'... הייתי מתחיל לנסוע חוץ כדי זה שהוא הולך ומגיע למחנה. רציתי לראות שאכן לא נשברה לו יד או רגל... בכל מקרה ומקרה הסתכלתי באופן מוחלט עד שהגיע למחנה."

לענין אופן הוידוא מציון הנאשם כי: "באופן שיטתי חובש בדק אחרי כל מקרה ומקרה" (עמ' 417 לפרוטוקול).

נא' 3 ששימש כאמור כחובש ונלווה תדירות לנא' 2, מציון כי ברובם של המקרים, וכן במקרה המתואר הסתכם תהליך "הבדיקה" בהתבוננות שטחית להמצאותן של פגיעות חיצוניות נראות לעין. הנאשם לא התיימר לערוך בדיקה רצונית יותר או אם נשברו עצמות. נראה שהנא' 3, אינו גורס כדעתו של נא' 2, כי נזקקו במקרה זה או אחרים לליווי ממושך במבט אחר דרך עזיבת המוכים:

"באופן כללי אדם שאתה משחרר אותו לוקח לו שתי שניות לחזור למחנה, הוא רץ למחנה. במקרה הזה אני זוכר כמו כל המקרים שאנשים משחררים אותם והם רצים. אין מקרה אחד שאני זוכר אדם הולך,..." (עמ' 470 לפרוטוקול).

גם נא' 2 מאשר במקום אחר בעדותו את לוח הזמנים "הצפוף" של הפלוגה המסייעת, ענין שאינו עומד לכאורה בקנה אחד עם המתנה או מעקב ממושכים אחר החושב המוכה, הגורר עצמו אל ביתו: "כשיש הפרת סדר, אז תפסת שניים שלושה. אתה מכה כמה דקות ואתה רץ חזרה,..." משך זמן ההכאה הוא קצר, סדר גודל של דקות, אתה צריך להכות ולחזור חזרה מחכים לך בשטח" (עמ' 400 לפרוטוקול)

(נזכיר עוד בהקשר זה את עדותו של המ"מ ארדיטי החולק על דעת המ"פ באשר למניעים ההומניים של פרוטוקול של פעולת הוידוא. לדבריו, היה המעקב מתבצע כדי להבטיח כי המוכה יחזור לביתו למען לא יופר העוצר במקום מגוריו).

ג. אין אנו נותנים אמון בעדותו של נא' 2 ושל הנאשמים האחרים בענין זה. התרשמנו מחוסר האכפתיות המוחלט - וזאת בלשון המעטה - שגילו הנאשמים באשר למצבם של המוכים אותם היכו, להתרשמותנו, ביד חפצה. אין לשכוח בהקשר זה את טענתם של הנאשמים בדבר סטירות "המוטיבציה" שחילקו למוכים ב ת ו ס הכאתם הקשה, חרף הטיועון כי ניגשו ל"וודא" שלמות האיברים. טענתו של נא' 2 כי טרח לוודא את מצבם הבריאותי של המוכים, מרחק עשרות מטרים, הינה טענה צינית שאינה עומדת במבחן המציאות, אינה מתישכת עם העדויות בענין הבדיקה "החסופה" ובענין אורח הפעילות החפוז של הפלוגה,